

УДК 330.322.54

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ

Гудзь М.В., д.е.н.

Запорізька державна інженерна академія

У статті визначено поняття інвестиційного потенціалу регіону, його зміни з урахуванням фактору ризику та засоби впливу інфраструктури на інвестиційні процеси в регіонах. Виділені функції інвестиційної інфраструктури, сектори інфраструктурної підтримки, протиріччя, що виникають в процесі її розвитку та напрями подальшого вдосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційного потенціалу регіонів.

Ключові слова: інвестиційний потенціал регіону, інфраструктура інвестиційного потенціалу, інфраструктурна підтримка

The article deals with the concept of investment potential, it's changes based on risk factors and means of influence infrastructure investment processes in the regions. Features investment infrastructure sector, infrastructure support, the contradictions that arise in the process of development and areas for further improvement of the infrastructure for the investment potential were highlighted.

Keywords: investment potential of the region, infrastructure investment potential, infrastructure support

Актуальність проблеми. Забезпечення розвитку регіонів України в сучасних умовах жорсткого бізнес середовища неможливо без активізації інвестиційного процесу. За останні роки відсутність послідовної політики щодо інвестиційних процесів в регіонах спричинило структурну диспропорцію та призвело до зниження ефективності використання суспільних ресурсів. З огляду на недостатність прогресивних тенденцій в економіці, активізація інвестиційного потенціалу регіонів є основною ланкою зростання регіонів та подолання кризових явищ. Без розвитку пріоритетних напрямів реалізації інвестиційної діяльності неможливо вирішення проблем макроекономічної стабілізації та подальшої структурної перебудови. Створення надійних основ інвестиційної діяльності в регіонах потребує дослідження питань ефективного функціонування інфраструктури. Інфраструктурне забез-

печення інвестиційного потенціалу регіонів слід вважати визначальною умовою економічної безпеки регіонів, зниження соціальної напруги, стабілізації національної економіки та підвищення здатності протистояти міжнародній конкуренції.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблеми формування та вдосконалення інфраструктури інвестиційної діяльності регіонів складні і багатоаспектні. Їх вирішення необхідно поєднувати з цивілізованими механізмами організації інвестиційної діяльності, що робить актуальним дослідження аспектів впливу інфраструктури на інвестиційний потенціал регіонів. Розробці теоретичних питань розвитку та формування інфраструктури інвестиційної діяльності в регіонах присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема І.О. Бланк, М.С. Герасимчук, А.Ф. Гойко, С.Ф. Покропивного, О.С. Махмудова, В.Г. Федоренко та інші. Незважаючи на високий загальний науковий рівень дослідження вказаних проблем, в контексті сучасних трансформаційних перетворень, існує необхідність поглибленого вивчення економічних аспектів впливу інфраструктури на інвестиційний потенціал регіону.

Метою статті є виявлення основних економічних аспектів впливу інфраструктури на інвестиційний потенціал регіонів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Підґрунтям розвитку інвестиційних процесів у регіоні є його інвестиційний потенціал, який формує реальні можливості для залучення інвесторів та визначає ефективність структурних перетворень соціально-економічного комплексу регіону в конкурентоздатну систему. Під інвестиційним потенціалом регіону розуміється комплекс інвестиційних можливостей економіки, який формується через інтеграцію та синергію інфраструктурного, ресурсного та макроекономічного потенціалів регіону. При цьому слід зазначити, що рівень інвестиційного потенціалу може знижуватися через існування «ізоляційних оболонок» - ризиків та бар'єрів [1,2]. Поняття інвестиційного ризику пов'язано з довгостроковою окупністю капіталів у поєднанні з відсутністю гарантій щодо отримання прибутків. Через це інвестори при прогнозуванні майбутніх ситуацій враховують не тільки витрати, а ще й можливі ризики. В якості основних складових інвестиційного ризику виступають: економічний, фінансовий, законодавчий, політичний та екологічний ризики. Підвищення комерційної

привабливості й збільшення обсягу прямих вкладень в економіку нерозривно зв'язане зі зниженням інвестиційних ризиків, тобто створенням умов, при яких можливість високих доходів для інвесторів у випадку успіху проекту не супроводжувалася б неприйнятно більшими втратами при його провалі.

В економічно розвинених країнах структурні перетворення, що забезпечують функціонування інвестиційного ринку являють собою інвестиційну інфраструктуру як сукупність різноманітних інститутів, що займають провідне положення в сфері інвестиційної діяльності й нагромадження грошового капіталу в наукомістких галузях промисловості. Сутність поняття „інфраструктура” реалізовується через функції, які вона виконує. На основі синтезу різних функціональних властивостей інфраструктури та з огляду на цільове спрямування інвестиційної інфраструктури пропонується виділяти такі її основні функції: посередницьку – забезпечення взаємодії учасників регіонального ринку та інвесторів; організаційну – створення умов для реалізації інвестиційної діяльності; технічну – забезпечення всіх технічних моментів, що виникають у процесі здійснення інвестиційних операцій; інформаційну – налагодження прозорого інформаційного простору для функціонування інвестиційного ринку [3,4,5].

В Україні структури, здатні орієнтуватися на обслуговування інвестиційного процесу наукомістких галузей економіки не одержали чинного розвитку. Ряд традиційних інвестиційних інститутів (банки, страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії та ін.), переживають етап екстенсивного розвитку нових видів послуг і стадію нагромадження капіталу. У силу цього більшість представників інвестиційного ринку в сучасній Україні: мають капітали, що не відповідають по своїх параметрах (кількість, ціна, часовий цикл розміщення) вимогам економіки; не володіють організаційним ресурсом для застосування механізму інвестування, адекватного особливостям сучасної ринкової економіки; не здатні по своїй капіталізації брати участь у поділі ризику інвестування.

Порівняно невеликий (по масштабах України) обсяг прямих інвестицій в економіку можна пояснити більшими політичними й макроекономічними ризиками. Однак, враховуючи високий науково-технічний потенціал

країни, частка венчурних інвестицій у високотехнологічні проекти в 1-2% виглядає явно недостатньою [6]. Якщо ж структура інвестицій усередині країни (або регіону) виявляється незбалансованою, тобто якісь сектори економіки залишаються практично без інвестицій, то, швидше за все, це пов'язане з недостатнім інфраструктурним забезпеченням конкретного виду бізнесу й може бути змінене за допомогою заходів на мезо-рівні, що не носять глобальний характер.

Інфраструктурну підтримку (забезпечення) можна умовно розбити на три основні сектори: технологічний, фінансовий і кадровий. Якщо технологічний сектор асоціюється, у першу чергу, з матеріальними елементами, такими як бізнес-інкубатори й торгові доми, інноваційно-технологічні центри й технопарки; а фінансовий реалізується у вигляді різноманітних інвестиційних інструментів: стартових і гарантійних фондів, а також різних фондів технічної допомоги, що поєднують бюджетні, суспільні й частки засобу; то кадрове забезпечення носить в основному нематеріальний характер, і являє собою систему формальних і неформальних зв'язків, реалізованих через різні асоціації, об'єднання, клуби, а також систему консультаційних послуг, навчання й перепідготовку підприємців і менеджерів всіляких структур (від виробничих фірм до венчурних фондів). При цьому роль матеріальної складової інфраструктурного забезпечення найчастіше збільшується за рахунок нематеріальної - системи зовнішніх і внутрішніх зв'язків суб'єктів інвестиційного процесу.

Створення стійкої, передбачуваної й упорядкованої ситуації на мезо-рівні прямо залежить від створення адекватної інфраструктури, яка завжди повинна бути адресною й визначатися винятково запитами інвестиційної діяльності. Так, якщо в США венчурний капітал був спочатку орієнтований на фінансування переходу від ідеї (в основному технічній) до її промислової реалізації (технологічна інновація), то в Україні венчур в основному концентрується на заповненні або створенні нових ринків, тобто ринків товарів і послуг, які стали можливими після якісних політичних змін у цих країнах.

Звідси й різниця в підходах: якщо в першому випадку основні ризики - технічні, то в другому - ринкові, політичні, організаційні. Отже, і перед створюваною інфраструктурою виступає завдання мінімізувати саме ці специфічні ризики (навіть у технологічних проектах).

Створюватися інфраструктура може як зверху: міжнародними організаціями, федеральними й регіональними владою, так і знизу - представниками різних видів бізнесу, зацікавлених у захисті й просуванні своїх інтересів. Надто важливо знайти правильний баланс між різними учасниками й забезпечити трансформацію від централізованої системи підтримки інвестиційної діяльності й підприємництва до децентралізованої, при якій міжнародні організації й державні структури допомагають часткам знайти й реалізувати їхні власні розв'язки.

Найбільш прийнятним показником оцінки та зіставлення інвестиційного потенціалу регіону, наявного рівня ризику є рівень інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість регіонів України оцінюється за такими показниками: рівень загальноекономічного розвитку регіону (35%), рівень розвитку інвестиційної інфраструктури (15%), демографічна характеристика (15%), рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури (25%), рівень криміногенних, екологічних ризиків (10%) [7].

На рівень інвестиційної привабливості значним чином впливають такі фактори як підвищення стимулюючої ролі податків, формування пільгової системи; захист інтересів дрібних інвесторів, що створить підґрунтя для активізації процесу залучення коштів домогосподарств на інвестиційні цілі підприємств в регіоні і стратегічних інвесторів тощо. Реальний сектор економіки та кожне підприємство регіону зокрема мають реалізувати активізацію інвестиційної діяльності в галузі згідно вимог ринку. Роль інфраструктури, в такому разі, полягатиме в забезпеченні прийняттого інвестування через механізм формування, управління та підтримки інвестиційного потенціалу регіону. Аналіз сучасної макроекономічної ситуації в Україні показує, що проведення заходів щодо вдосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційного потенціалу регіонів супроводжується рядом протиріч, що виявилися в процесі його реалізації: ускладнений і неефективний режим податкового адміністрування; інвестування структурно й організаційно нерозвинених і свідомо нездійснених цільових регіональних програм, які не відповідають реальним проектам, стану й необхідним умовам розвитку регіону; відсутність ефективної методології формування організаційно-економічного механізму керування інвестиційною інфраструктурою,

що сприяє поновленню функції генерації, відтворення й розподілу інвестиційного капіталу.

З огляду на це, до основних напрямів вдосконалення інфраструктури інвестиційного потенціалу регіонів, слід віднести: формування принципово нових інфраструктурних ланок, адекватних ринковій економіці; розширення сфери послуг, що надаються суб'єктам господарювання; оптимізація функціонування діючих інституцій інфраструктурного забезпечення; удосконалення законодавчо-правового забезпечення функціонування ринкової інфраструктури. Для активізації інвестиційного потенціалу вважається за необхідне розвивати такі елементи інвестиційної інфраструктури, як: лізингові компанії; інформаційні центри з питань кооперації, ринків збуту, нових технологій; спілки підприємців; кредитні спілки; товариства взаємного кредитування і страхування та інші небанківські структури; систему гарантування і страхування інвестиційних ризиків малого підприємництва шляхом формування регіональних гарантійних фондів; сервісну інфраструктуру.

Висновки. В сучасних умовах розвиток інвестиційної інфраструктури в Україні ще недостатній, але її елементи поступово формуються як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. Оптимізація інвестиційного потенціалу повинна відбуватися на основі вдосконалення його інфраструктурного забезпечення, зниження рівня інвестиційних ризиків, що надасть можливість здійснювати безпосередній вплив на розвиток суспільного виробництва країни та призведе до зростання інвестиційного потенціалу регіонів. Пріоритетними напрямками реалізації інфраструктурного забезпечення інвестиційного потенціалу регіонів є застосування сучасних методів управління, удосконалення законодавчого забезпечення, розробка та застосування стратегічних підходів до планування інфраструктурної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Комашенко Т.А. Теоретико-методологічні основи дослідження інвестиційної інфраструктури / Т.А. Комашенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. - № 17. – С. 82-84.
2. Бутирська І.В. Проблеми та напрями активізації інвестування інфраструктури регіону // Тези доповідей і виступів VI міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених “Фінансовий і банківський менеджмент: досвід та проблеми”. –

- Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2004. – С.151-152.
3. Бережна І.Ю. Вплив фінансових інститутів на формування інвестиційного потенціалу / І.Ю. Бережна // Актуальні проблеми економіки. – 2009 – № 9 (99). – С. 190-195.
 4. Букало А.М. Активізація розвитку інвестиційних фондів в Україні / А.М. Букало // Інноваційно-інвестиційна політика. – 2010. - № 3 (106). – С. 69-73.
 5. Герасимчук Г.В. Економічна сутність інвестиційної інфраструктури регіону / Г.В. Герасимчук, Ю.А. Подерня-Масюк // Збірник наукових праць. Луцьк. – № 5 (17). – Ч.2. – 2008. – С.5-13.
 6. Косенко В.В. Розвиток інвестиційної інфраструктури депресивних територій / В.В. Косенко // Державне будівництво. - № 2. – 2007. – С. 45-53.
 7. Быковский В.В. Информационная инфраструктура инвестиционных процессов в регионе / В.В. Быковский // Актуальные проблемы российского менеджмента: сб. науч. тр. – Тамбов, 2007. - № 2. – С. 23-35.